

BORGARTING LAGMANNSRETT

ÅRSMELDING FOR 2009

Førord

Borgarting lagmannsrett legger nå – for åttende gang – frem sin årsmelding for året 2009. For første gang vil årsmeldingen bare være å finne elektronisk.

Det avgjørende for Borgarting lagmannsretts virksomhet er kvalitet i alle ledd i vår behandling av sakene. Våre avgjørelser skal være juridisk og materielt riktige, og avgjørelsene skal treffes så hurtig og effektivt som mulig. En rask og effektiv saksbehandling er en vesentlig del av kvaliteten i vårt arbeid. Samtidig er det en kjensgjerning at saksavviklingen er avhengig av rammebetingelser som ligger utenfor lagmannsrettens kontroll. De viktigste faktorene som påvirker vår saksavvikling vil være tilgjengelige budsjettmidler og antallet innkomne saker.

Bemanningen

Ved utgangen av 2009 hadde Borgarting lagmannsrett 63 faste dommerembeter. Seks av dommerne hadde redusert stillingsbrøk, slik at det totale antall årsverk for dommerne var 61. Dommerfravær som skyldes permisjoner og langtidssykmeldinger har blitt dekket opp ved konstitusjoner slik at vi i løpet av året hadde dommerressurser på 59,5 årsverk. Vi har i tillegg hatt god hjelp av våre ekstraordinære lagdommere og tilkalte tingrettsdommere.

Borgarting lagmannsrett har to juridiske utredere og 42 faste saksbehandlere.

Når det ellers gjelder bemanningen og organiseringen av domstolen viser vi til hjemmesiden under ”Organisasjon”.

Sivile anker over dom og førsteinstanssaker

I årsmeldingen for 2008 redegjorde vi for en positiv utvikling hvor beholdningen av sivile saker – for første gang på mange år – var nede i ca 400, på tross av at antallet mottatte anker over dommer var økt med nærmere 100 saker. Den positive utviklingen skyldes et godt gjennomført restansenedarbeidelsesprosjekt som det ble bevilget ekstra dommerressurser til og en dugnadsinnsats fra våre medarbeidere. Dugnadsinnsatsen fortsatte i 2009, og dette sammenholdt med at inngangen på sivile saker ble redusert med 12 prosent forhold til 2008, gjorde at vi i løpet av året har redusert beholdningen ytterligere. Ved årsskiftet var beholdningen av sivile saker samlet på 390 saker, hvorav 369 saker var anke over dommer og 21 var førsteinstanssaker. Dette er i realiteten den laveste beholdningen av sivile ankesaker i Borgartings historie.

Til sammen avvirket vi 741 sivile anker over dom og førsteinstanssaker i løpet av 2009.

Anke over dom i straffesaker

I 2009 mottok vi 1195 anker i straffesaker. I alle saker hvor det er anvendt en straffebestemmelse som kan gi fengsel i mer enn seks år, er det automatisk ankerrett. De andre ankene hva enten de gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen, lovanvendelsen eller saksbehandlingen, er gjenstand for en vurdering av om anken skal henvises til ankeforhandling. Dersom de tre dommerne som gjennomfører denne vurderingen, finner det klart at anken ikke kan føre frem, kan den nektes fremmet. I 2009 ble 1180 anker gjenstand for en slik prøving, og om lag 37 prosent av ankene ble henvist til ankeforhandling.

Ved forrige årsskifte var beholdningen av straffesaker samlet på 165 saker. Av disse var det 90 saker hvor anken gjaldt skyldspørsmålet, mens de øvrige var begrensede anker (anker over saksbehandlingen, lovanvendelsen eller straffutmålingen). I løpet av året er beholdningen av straffesaker samlet økt til 204 saker, hvorav antallet saker som skal behandles med lagrette er økt fra 60 til 72 saker, mens meddomsrettssakene (skyldanker) er økt fra 31 til 51 saker.

I 2009 avviklet Borgarting lagmannsrett 113 lagrettesaker. Disse hadde i gjennomsnitt en varighet på 5,2 dager mot estimert fire dager. 15 saker varte i mer enn ti rettsdager. Den lengste saken hadde en varighet på 40 rettsdager. Vi konstaterer at varigheten av lagrettesakene er økende. Av de 54 lagrettesakene som er berammet til første halvår 2010 er den gjennomsnittlige varigheten 6,4 dager, mens den lengste saken er berammet over 60 rettsdager.

Den samme tendensen gjør seg gjeldende for meddomsrettssakenes vedkommende. I 2009 avviklet Borgarting lagmannsrett 79 meddomsrettssaker (skyldanker). Den gjennomsnittlige varigheten av disse sakene var 2,8 dager mot estimert to dager. Flertallet av sakene tok en eller to rettsdager, mens fem saker varte i mer enn ti rettsdager og den lengste saken tok 40 rettsdager. Til sammenlikning er den gjennomsnittlige varigheten av meddomsrettssaker berammet til første halvår 2010 på tre rettsdager.

Vi har også sett en viss økning i beholdningen av begrensede anker i straffesaker. Beholdningen av saker som bare behandles med fagdommere, er økt fra 48 til 57 i løpet av året, mens begrensede anker som behandles av meddomsrett har sunket noe, fra en beholdning på 27 ved årets begynnelse til 24 ved årsslutt.

Anker over kjennelser og beslutninger

Også anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker og i straffesaker har økt i løpet av året. I løpet av 2009 er det innkommet i alt 1957 anker over kjennelser og beslutninger. Vi har behandlet og avgjort 1918. Beholdningen ved årets slutt var på 130 saker mot 93 ved inngangen til 2009.

Rettsmekling

I 2009 ble det gjennomført rettsmekling i 43 sivile ankesaker, mot 88 i 2008. Det var for øvrig berammet rettsmekling i 60 saker, men 17 ble avlyst av ulike årsaker. Antallet saker som ble rettsmeklet, ble dermed mer enn halvert i løpet av siste år.

Av de tvistene som ble meklet i 2009, ble det inngått forlik i rettsmeklingsmøtet i 24 saker, og i ytterligere tre saker relativt kort tid etter meklingen. Dette tilsvarer en forliksprosent på 63 mot 77 i 2008.

Det er sannsynlig at årsaken til lavere meklingsaktivitet delvis er at saksbehandlingstiden ved Borgarting lagmannsrett er gått betydelig ned. Det må antas at interessen for å søke en minnelig løsning av tvisten når saken først står for ankedomstolen, vil være mindre når ankedomstolens avgjørelse kan ventes å foreligge innen noen måneder. Det er også mye som tyder på at det nå gjøres større og mer effektiv innsats for å få forlikt tvistene på et tidligere stadium, som før saksanlegget eller under tingrettens behandling av tvisten. Hvis dette er riktig, må det anses som positivt at antallet rettsmeklinger synker. Det er likevel grunn til å følge utviklingen nøye og eventuelt vurdere om lagmannsretten kan eller bør gjøre mer for å øke meklingsaktiviteten.

Utviklingen i sakstilfanget og ressursituasjonen

Vi konstaterer at sakstilfanget til Borgarting er økende. Oslo tingrett har rapportert om en økning av sivile saker på hele 25 prosent i 2009. Den samme tendensen synes å gjøre seg gjeldende i flere av de øvrige tingrettene i lagdømmet. Dette gjør det overveiende sannsynlig at også Borgarting lagmannsrett vil oppleve en betydelig økning av sivile ankesaker i inneværende år. Samtidig er det en klar tendens til at sakene – så vel de sivile ankesakene som straffesakene – øker i kompleksitet og omfang.

Uten tilgang på ytterligere ressurser vil saksbehandlingstiden i Borgarting lagmannsrett komme til å øke betydelig i tiden fremover. Den dugnadsinnsats som har foregått de senere år kan ikke fortsette, og for 2010 har vi dessverre vært nødt til å vedta en saksavviklingsplanen som innebærer at beholdningen av saker vil øke merkbart i løpet av året. For Borgarting blir det en stor utfordring å oppnå rammebetingelser som gjør at vi kan kvitte oss med restanser og få en saksbehandlingstid i samsvar med måltallene.

Hvordan gikk det i Høyesterett?

378 straffesaker ble avgjort ved dom i løpet av 2009. Samtidig ble ca 120 anker over dommer avsagt av Borgarting lagmannsrett behandlet i Høyesterett. 91 av disse ankene ble nektet fremmet av Høyesteretts ankeutvalg. Av de 25 ankene som ble tillatt fremmet, ble åtte anker

forkastet og én anke avvist. I fem tilfeller opphevet Høyesterett lagmannsrettens dom, og det ble foretatt endringer i lagmannsrettens dom i ytterligere elleve saker. Dette innebærer at Borgarting lagmannsretts dom ble stående som den endelige avgjørelsen i ca 95 prosent av de straffesakene vi hadde til behandling.

382 sivile saker ble avgjort ved dom i Borgarting i 2009. I samme tidsrom ble ca 190 anker over dommer avsagt av Borgarting lagmannsrett behandlet i Høyesterett. Tvisteloven § 30-4 bestemmer at anker til Høyesterett ikke kan fremmes uten samtykke, og samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken avgjort i Høyesterett. Av de 190 ankene som ble erklært, ble 163 nektet fremmet av Høyesterett mens én anke ble avvist. Av de 26 ankene som ble tillatt fremmet, ble 16 forkastet, mens ti dommer ble endret i Høyesterett. Borgarting lagmannsretts dom ble dermed den endelige avgjørelsen av saken i ca 95 prosent av tilfellene.

Også når det gjelder lagmannsrettens avgjørelse av anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker og i straffesaker, viser tallene at de aller fleste saker finner sin endelige avgjørelse i Borgarting. Av de kjennelser og beslutninger i sivile saker hvor lagmannsrettens avgjørelse ble anket til Høyesterett, i alt 124 anker, ble 17 avvist, fire ble nektet fremmet, 93 ble forkastet, mens fire kjennelser ble opphevet og fem endret i Høyesterett. Med andre ord var det bare litt over 7 prosent av ankene som førte til et annet resultat i Høyesterett. I straffesakene ble 229 av lagmannsrettens avgjørelser av anker over kjennelser og beslutninger anket inn for Høyesterett. 17 av disse ankene ble avvist og 159 ble forkastet, mens 53 av lagmannsrettens avgjørelser ble opphevet av Høyesterett. At et så stort antall avgjørelser ble opphevet skyldes at Høyesterett i kjennelser i storkammer 19. desember 2008 fastslo at alle beslutninger om ankenektelse måtte begrunnes. Det fikk den konsekvens at en rekke ankenektelsesbeslutninger som allerede var truffet ble påanket og opphevet i 2009.

Tekniske nyvinninger i året som gikk

I mars 2009 fikk Borgarting trådløs internettilgang for gjester i bygget. Gjestebbrukere kan hente et passord i resepsjonen. Dette gjelder for dagen. De som er faste aktører i lagmannsretten kan søke om eget passord som gjelder for et helt år. Passordet gjelder både for Oslo tinghus og Borgarting lagmannsretts hus. Det trådløse gjestenettet er mye i bruk og aktørene er godt fornøyd med dette.

Ved årsskiftet 2009-2010 fikk Borgarting også tilgang til trådløst nettverk for de ansatte slik at interne brukere kan logge seg på domstolsnettet via bærbare PCer, for eksempel i rettssalen. Foreløpig er det ti brukere hos oss som har meldt sin interesse og fått dette installert, men vi regner med at det vil være økende interesse for dette.

I mars ble det også installert utstyr for bildeavhør i Borgarting. Vi har fastmonterte anlegg i to rettssaler og i tillegg én mobil enhet for bildeavhør. Første halvår 2009 var etterspørselen etter

dette utstyret ikke stor, men etter sommeren 2009 har behovet vært jevnt økende, og vi har – frem til mai 2010 – avvirket ti saker med fjernavhør av vitner med lyd og bilde. I et par av disse sakene har bildeavhørene pågått over flere dager.

Vi har gjennomført ankeforhandlinger med bildeavhør fra land som Serbia, Bosnia, Nederland, Portugal, Sverige, Australia, Brasil, Afghanistan og Pakistan, og også fra steder i Norge der reiseveien er lang.. Våre erfaringer med dette er svært gode. Avhør med lyd og bilde er et bedre bevis enn et rent telefonavhør, samtidig som det ligger en betydelig ressursbesparing i bildeavhør. Det tekniske utstyret har også fungert gjennomgående bra. I et par tilfeller har forbindelsen vært ustabil, slik at vi har måttet foreta nye oppringninger, men det hører til sjeldenhetene.

Kvalitetsarbeidet i Borgarting

Borgarting lagmannsretts arbeid skal være av høyeste kvalitet. For å oppnå dette, legger vi betydelige ressurser i faglig oppdatering for saksbehandlere og dommere. Vi har to faste seminarer hvert år for dommere: vi begynner året med et heldags seminar i Oslo, og vi har et seminar over to dager hver høst. I tillegg har vi faste fagmøter og faglige lunsjmøter i løpet av året. Fagmøtene varer som hovedregel om lag to timer, og vi benytter så vel eksterne foredragsholderer som interne krefter. I 2009 ble det holdt seks fagmøter og to lunsjmøter i tillegg til de to seminarene. Møteprogrammene så slik ut (foredragsholdere uten tittel er våre egne):

Mandag 5. januar 2009: Bristolseminaret

Direktør Terje Sjeggstad: Utlendingsnemnda som domstollignende organ
Advokat Arild Humlen: Bevisterskel og prøvingsintensitet i asylsaker for domstolene
Elin Holmedal: Utlendingsrett og internasjonale konvensjoner
Førsteamanuensis, dr.art. Eivind Kolflaath: Forskning på juridisk bevisbedømmelse
Post doc., dr. juris Morten Kjelland: Bevisbedømmelse i saker med påstand om nakkeslengskade

Mandag 2. februar: Fagmøte

Leder Janne Kristiansen: Gjenopptakelseskomisjonens arbeid og erfaringer gjennom 5 år

Mandag 2. mars: Fagmøte

Avdelingsdirektør Knut Erik Sæther: Forslag til ny spesiell del i straffeloven, Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)

Mandag 30. mars: Fagmøte

Spesialrådgiver Georg Fredrik Rieber-Mohn: Forvaring

Mandag 4. mai: Lunsjmøte

Eirik Akerlie: Selvprosederende parter

Mandag 8. juni: Fagmøte

Jørgen Brunsvig og Siri Berg Paulsen: Begrunnelse av ankenektelser i straffesaker

Mandag 7. og tirsdag 8. september: Seminar, Reykjavik (for alle ansatte)

Kirsti Hynne, Espen Bergh, Eirik Akerlie og Ola Dahl: Våre erfaringer med den nye tvisteloven (evaluering)

Besøk i Høyesterett og en tingrett

Visepolitimester i Reykjavik Jon Snorrasson: Finanskrisen på Island og økonomisk kriminalitet

Kari Breirem: Varsling på arbeidsplassen

Besøk på Den norske ambassaden

Mandag 5. oktober: Fagmøte

Advokat Ingeborg M. Borgerud: Stillingsvernreglene ved nedbemanning, med særlig vekt på utvelgelsen og særreglene om masseoppsigelser

Mandag 2. november: Lunsjmøte

Erik Melander: Rådslagning i straffesaker med meddommere

Mandag 7. desember: Fagmøte

Konst. økokrim-sjef Trond Erik Schea: Foretaksstraff

I 2009 arrangerte Borgarting for første gang et eget engelskkurs beregnet på dommere med hovedvekt på juridisk terminologi og bruk av engelskspråklige rettskilder. Tolv dommere deltok. Kurset ble avsluttet med et studieopphold i Dublin med møter med representanter for alle tre rettsinstansene, med advokater, med Irlands Court Service og med det irske Criminal Assets Bureau, som behandler inndragning av utbytte av straffbare handlinger.

I tillegg deltar lagmannsrettens dommere og saksbehandlere på rekke eksterne kurs og seminarer i den grad tiden og økonomien tillater det.

Ola Dahl

Kst. førstelagmann

Ellen Mo

Kst. lagmann